

Patofyziologie nervového systému.

Motorika a pohybový aparát

Petr Maršálek

Ústav patologické fyziologie 1.LF UK

How the brain works.

Jaké jsou programy a poruchy pohybu?

Přednášky o (C)NS ze speciální patologické fyziologie

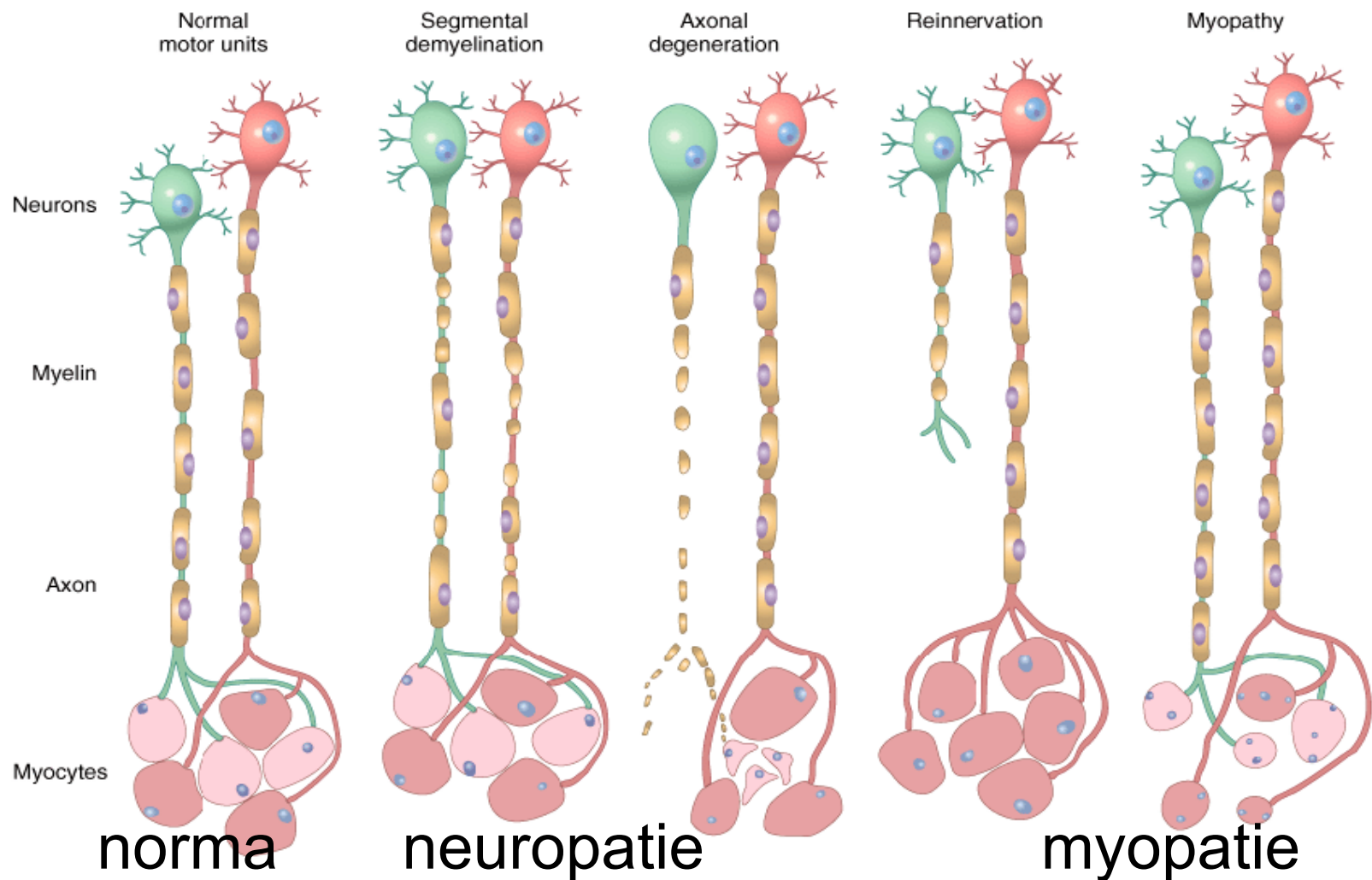
- 1 (Úvodní přednáška) Bolest/ senzorické poruchy
- 2 Základní syndromy NS
- 3 Patofyziologie speciálních smyslů
- 4 Poruchy kognitivních funkcí, poruchy vědomí, mozková smrt
- 5 Motorika a pohybový aparát

Poruchy motoriky/ poruchy hybnosti/

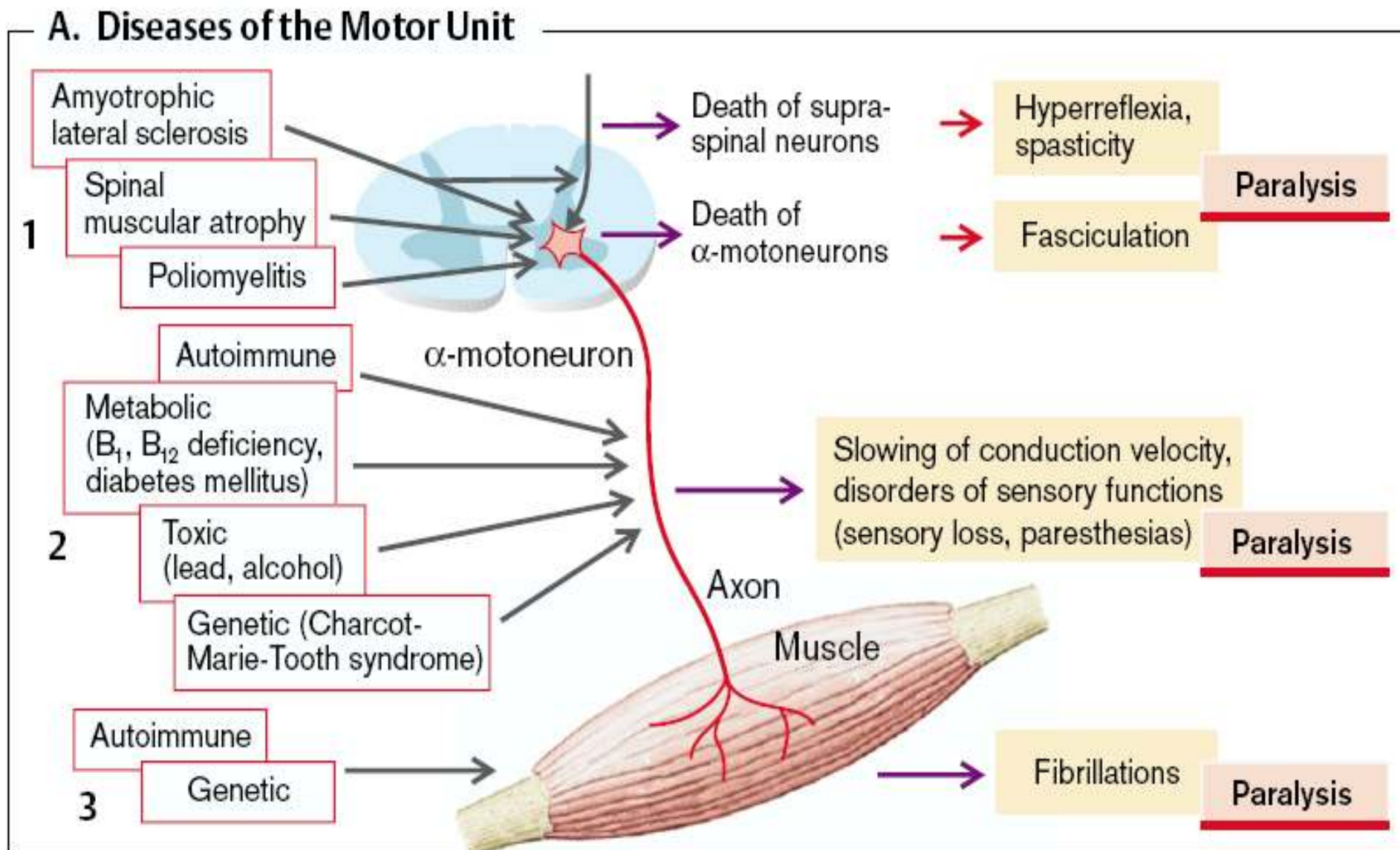
Poruchy pohybu

- Poruchy svalů
- Poruchy dolního motoneuronu
- Poruchy horního motoneuronu
- Poruchy bazálních ganglií
- Poruchy mozečku
- Poruchy pasivního hybného aparátu

„Dolní“ motoneuron + nervosvalová jednotka a její poruchy

Poruchy motorické jednotky

Vitamín B1, thiamin - energetický a uhlohydrátový metabolismus, beri-beri, Korsakovův syndrom, ecefalopatie

Vitamín B12, kobalamin – perniciózní anémie, porucha buněčného dělení, defektní produkce myelinu

Pb (olovo) – neurotoxicita, demyelinizace, receptorové a inhibičně-excitační poruchy

Poly-radiculo-neuritida/ Gullain-Barré syndrom/ vzestupná paralýza
(vzniká následně po bakteriální/ či virové infekci, patogenese je imunopatologická, dochází k demyelinizaci)

Poruchy neurogenní a myopatie

Klinické nálezy	Neurogenní	Myopatie
Svalová slabost, ochablost	++	++
Ztráta reflexů	+	0
Fascikulace	+	0
Ztráta senzoriky	+	0
Výskyt abnormálních reflexů (Babinský)	+	0

Poruchy dolního motoneuronu

- Poruchy periferního nervu
  - Axonální degenerace; úraz → Wallerova degenerace
  - Axonální demyelinizace (Guillain Barre syndrom)

Týká se motoriky i senzoriky (area nervina)

- Poruchy těla α -motoneuronu
  - Zánětlivé změny (např. poliomyelitis)

Poruchy dolního motoneuronu

- Poruchy pouze motoriky
  - motorická jednotka (fascikulace)
  - atrofie se týká celých motorických jednotek
  - po denervaci nastává nejprve fibrilace jednotlivých svalových vláken, pak jejich atrofie

Horní motoneuron

- Pyramidová dráha ?

nebo

- Extrapyramidový systém ?

Zjednodušeně: je to centrální neuron, dává vzniknout cortico-spinální (pyramidové) dráze a jsou zde i další sestupné systémy

Porucha horního motoneuronu, příznaky

- plegie, paralýza, paréza
- spasticita
- příznak sklapovacího nože
- hyperreflexie
- Kklonus
- abnormální exteroceptivní reflexy
(Babinského reflex, vymizení abdominálního, cremasterového r.)
- (není atrofie, nejsou fascikulace)

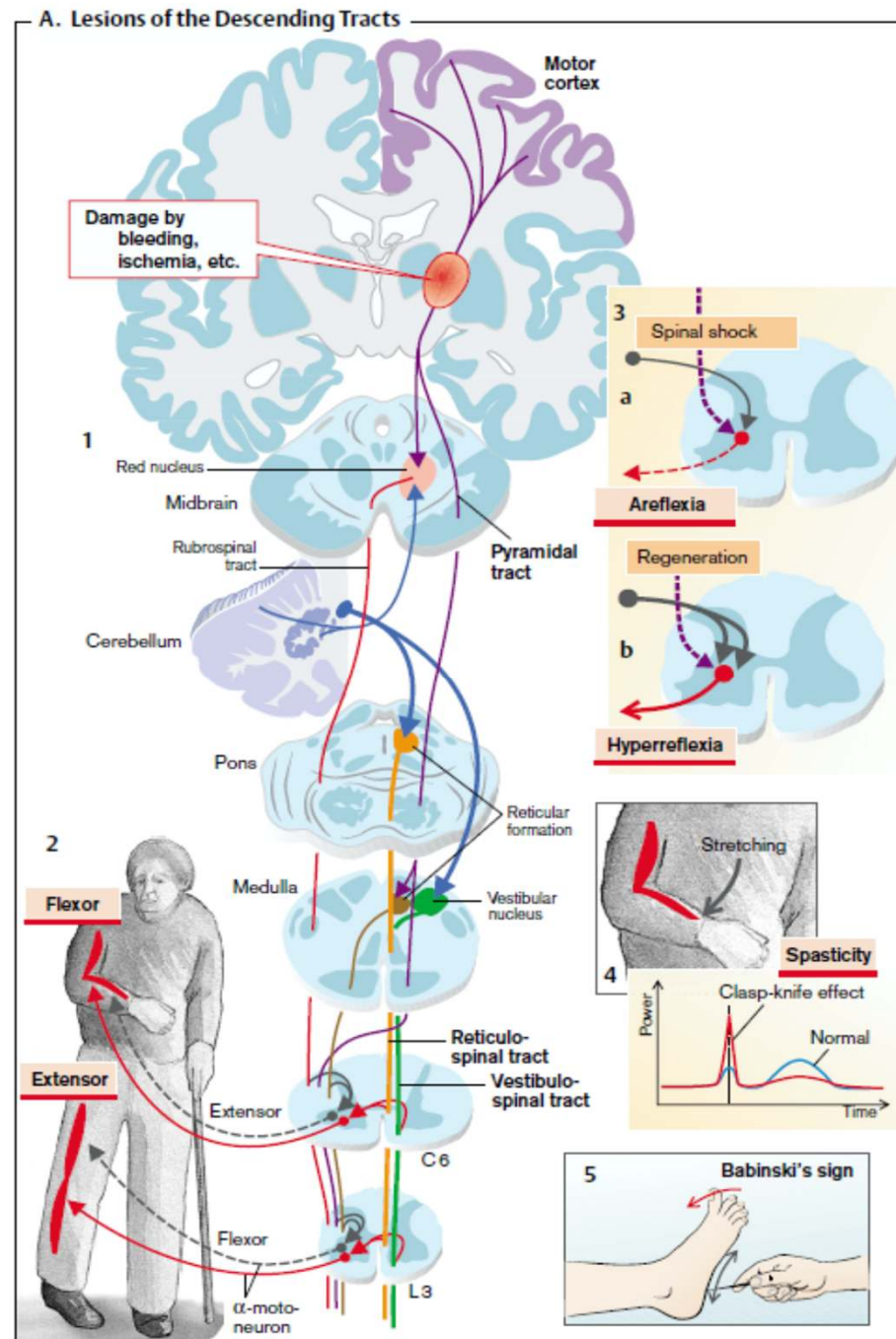
Horní motoneuron: ještě jednou co to je

Je to klinické označení pro sestupné motorické systémy, nikoli jen pro tr. kortikospinalis

Mozek → laterální příznaky, hemiplegie

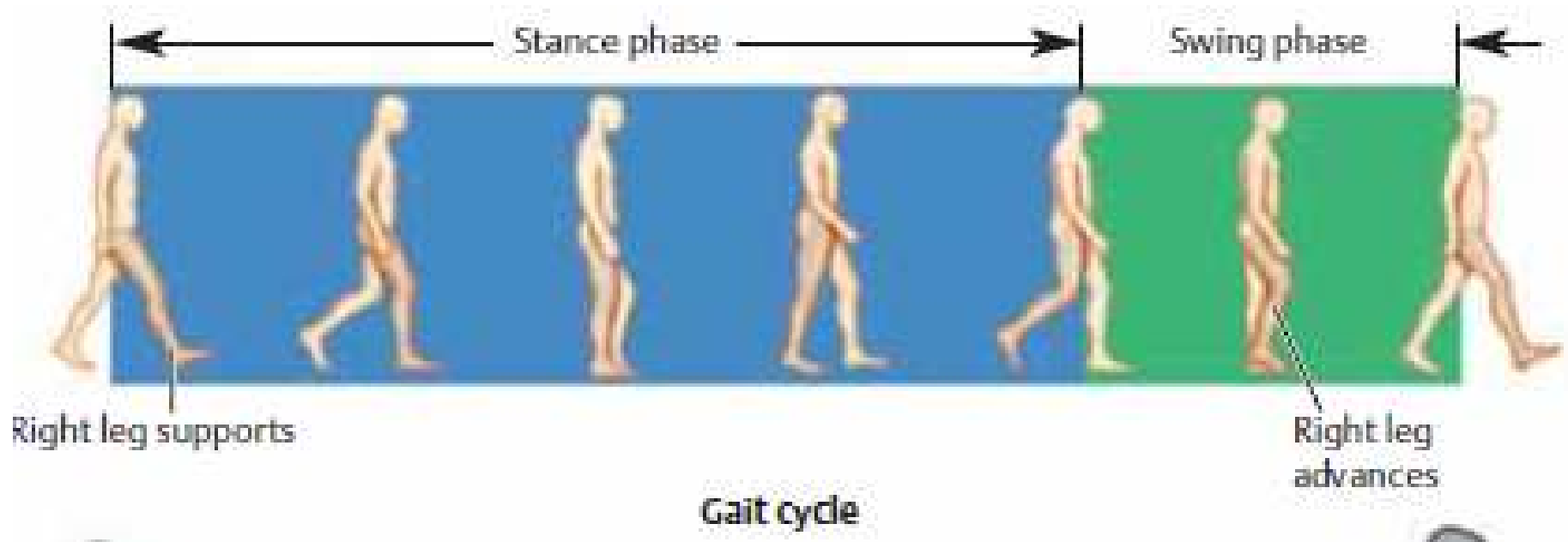
Mícha → segmentální příznaky, paraplegie, quadruplegie

Poruchy horního motoneuronu

Spasticita

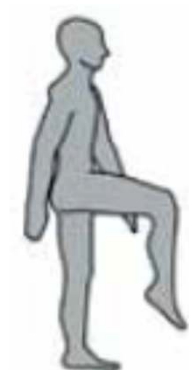
- Zvýšený odpor kladený pasivnímu pohybu, který se zvyšováním rychlosti pohybu zvyšuje (fenomén sklapovacího nože, “nůžkovitá” chůze)
- Spojená s hyperreflexivitou
- Centrální spasticita (patol. excitace)
- Spinální spasticita (interneurony)
  - Flexorový reflex
  - Spasmus extenzorů (fragment lokomoce?)
  - Senzoricko-motorické reflexy

stojná fáze

švihová fáze

**Normální
chůze**

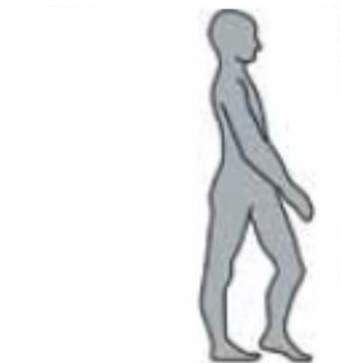
Steppage gait

Posture and gait in youth (left) and old age (right)

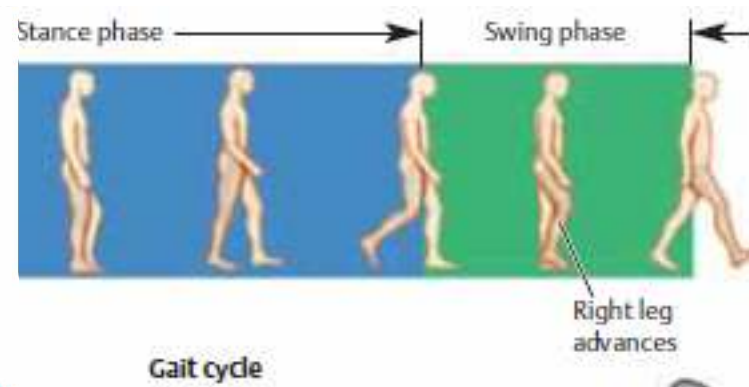
Ataxic gait

Knee instability
(quadriceps paresis, leg dorsally angulated)

Spastic gait
(right hemiparesis)

Gait cycle

- 1 Steppage gait: kohoutí chůze: ascending paralysis, polio,
- 2 Ataktická chůze: lack of co-ordination, cerebellar, sensory, etc
- 3 Spastická, nůžkovitá ch. – upper motoneuron paresis
- 4 Hypokinetická, balistická, etc – extrapyramidová porucha
- 5 Problémy skeletu/ vaziva
- 6 Other/ antalgic/ psychiatric

Poruchy chůze

Poranění Centrálního Nervového Systému (CNS). Porušení míchy, Spinal Cord Injury (SCI).

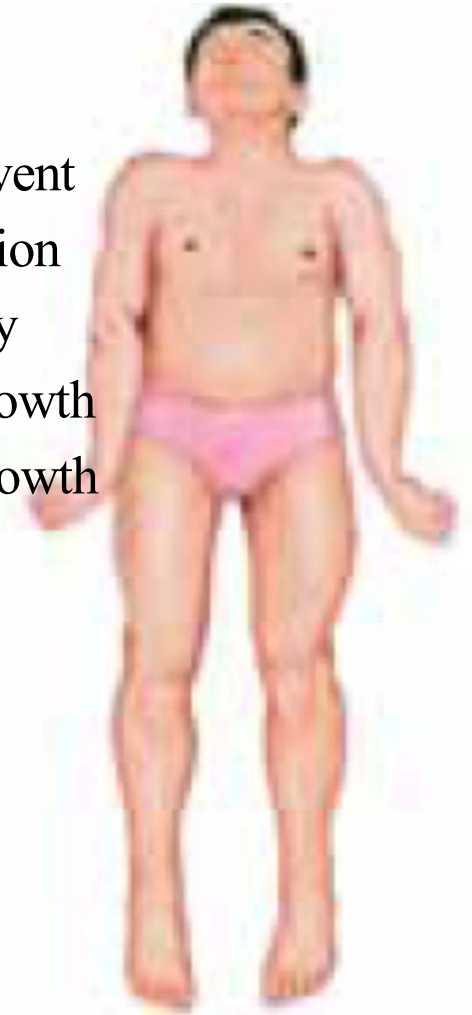
Míšní šok u člověka

Phase	Time	Physical exam finding	Underlying physiological event
1	0-1d	Areflexia/Hyporeflexia	Loss of descending facilitation
2	1-3d	Initial reflex return	Denervation supersensitivity
3	1-4w	Hyperreflexia (initial)	Axon-supported synapse growth
4	1-12m	Hyperreflexia, Spasticity	Soma-supported synapse growth

Poloha u meningeálního dráždění

In both
meningeal irritation
 and **spinal shock**
 extensor systems
 take over
 flexor systems

Decerebration

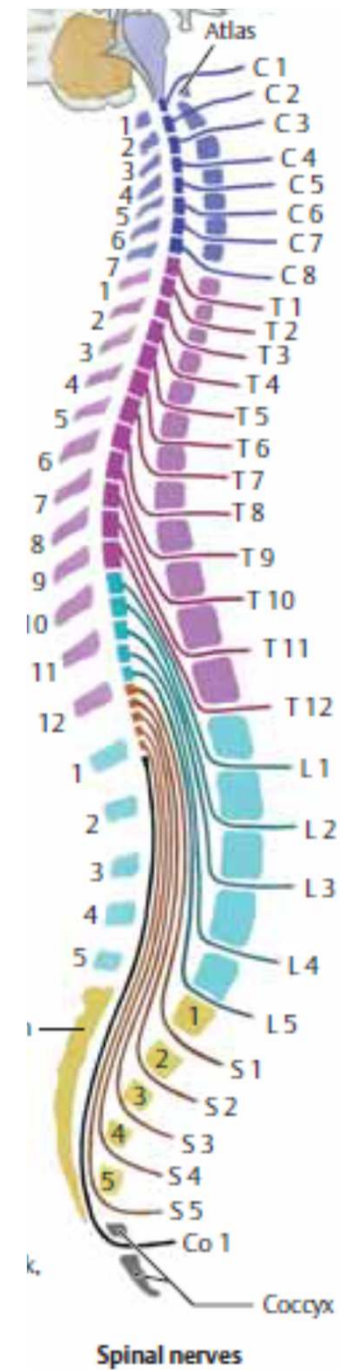
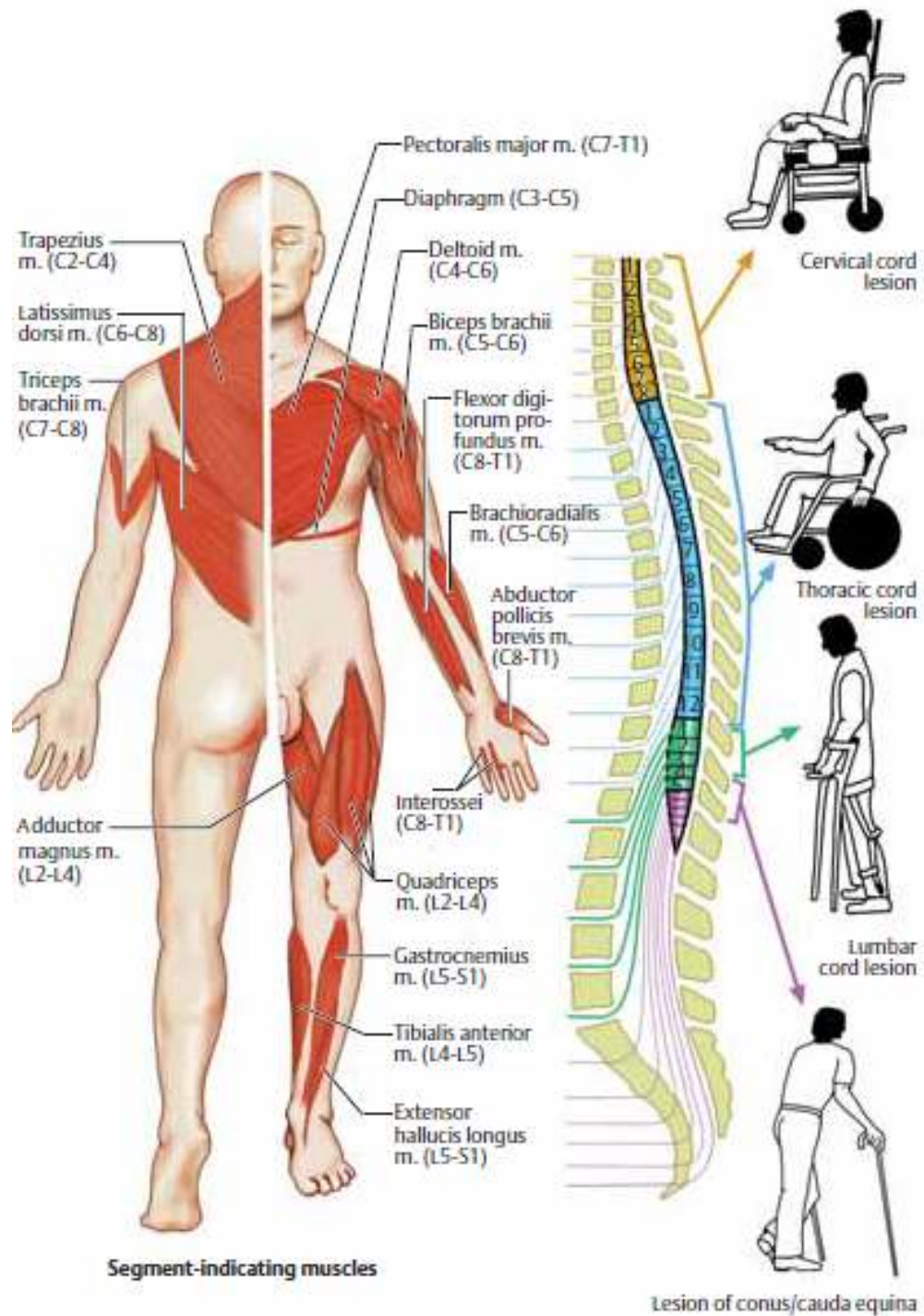
poloha u míšního šoku

Poranění CNS versus poranění periferního nervu

- CNS neregeneruje
- PNS regeneruje, Wallerova degenerace a regenerace, axonová reinervace...
- Nižší živočichové – obojživelníci – jsou v regeneraci lepší
- Čím to je, to je aktuální výzkumný problém...

Progrese poranění CNS (Mišní poranění jako model)

- Lokální edém v místě poranění, který vede ke snížení perfúze, to jest k ischemii
- Uvolnění glutamátu a jeho excito-toxicita pro neurony a oligodendrocyty v místě poranění
- Infiltrace imuno-kompetentních buněk (mikroglie, neutrofily)
- Toxicita volných radikálů
- Apoptóza/ nekróza

Pathophysiology

- ◆ Common Sites

- ☺ C5-6 and T12 ---- L1

- ◆ higher the injury, the greater the motor/sensory loss: refer to syllabi/dermatomes

- ◆ neuro dysfunction depends on the level of the injury

- ☺ T1 or above QUAD (tetraplegia)

- ☺ T2 or below PARA

- ☺ Above C4 Resp. Paralysis

Pathophysiology (Extent of Injury)

Complete

- ◆ Loss of voluntary movement/sensation below the injury
- ◆ reflex activity below level of lesion may return after spinal shock resolves
- ◆ worse prognosis for recovery--

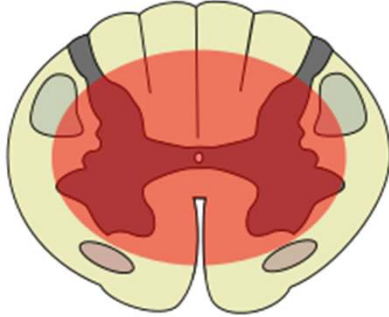
Incomplete

- ◆ (1) Varying degrees of motor/sensory loss below the level of injury & (2) central, lateral, posterior injury
  - ◆ Three types
    - ◆ Central Cord
    - ◆ Brown-Sequard
    - ◆ Anterior Cord

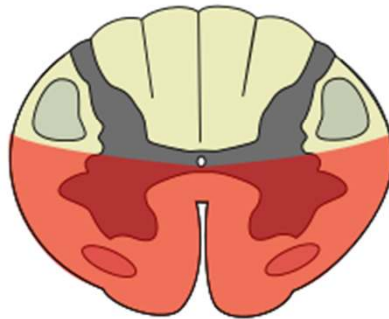
Částečná poranění míchy - typologie

Incomplete cord injuries

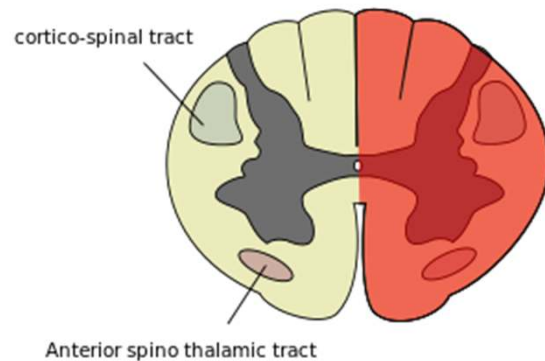
Central Cord Syndrome

Anterior Cord Syndrome

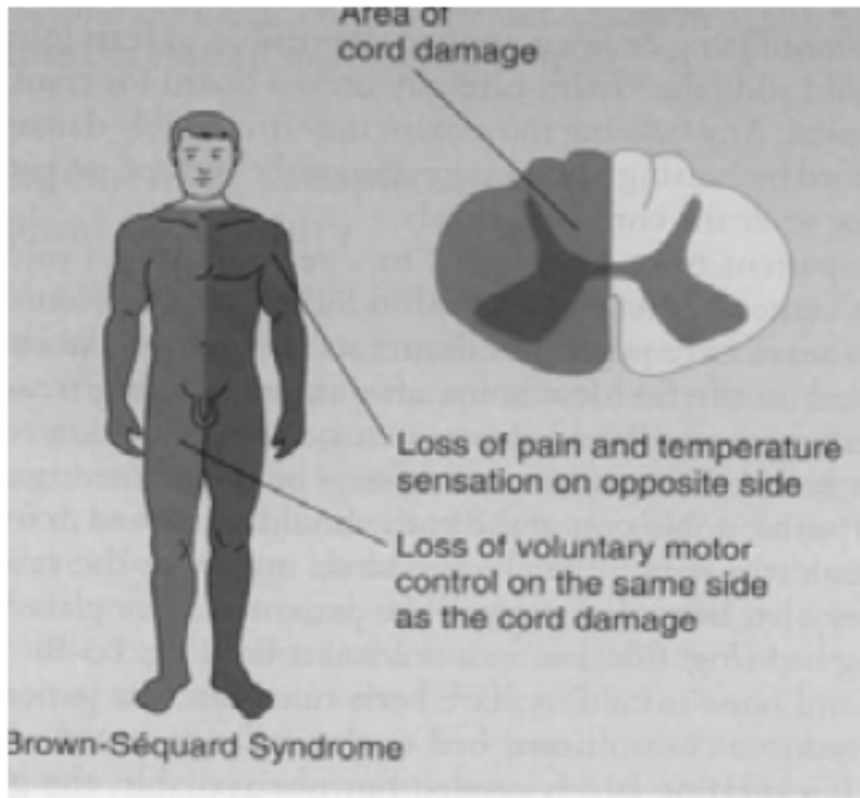

Brown-Séquard Syndrome

Incomplete Spinal Cord Injury (SCI)

Incomplete SCI BROWN-SEQUARD (cord hemi-section)

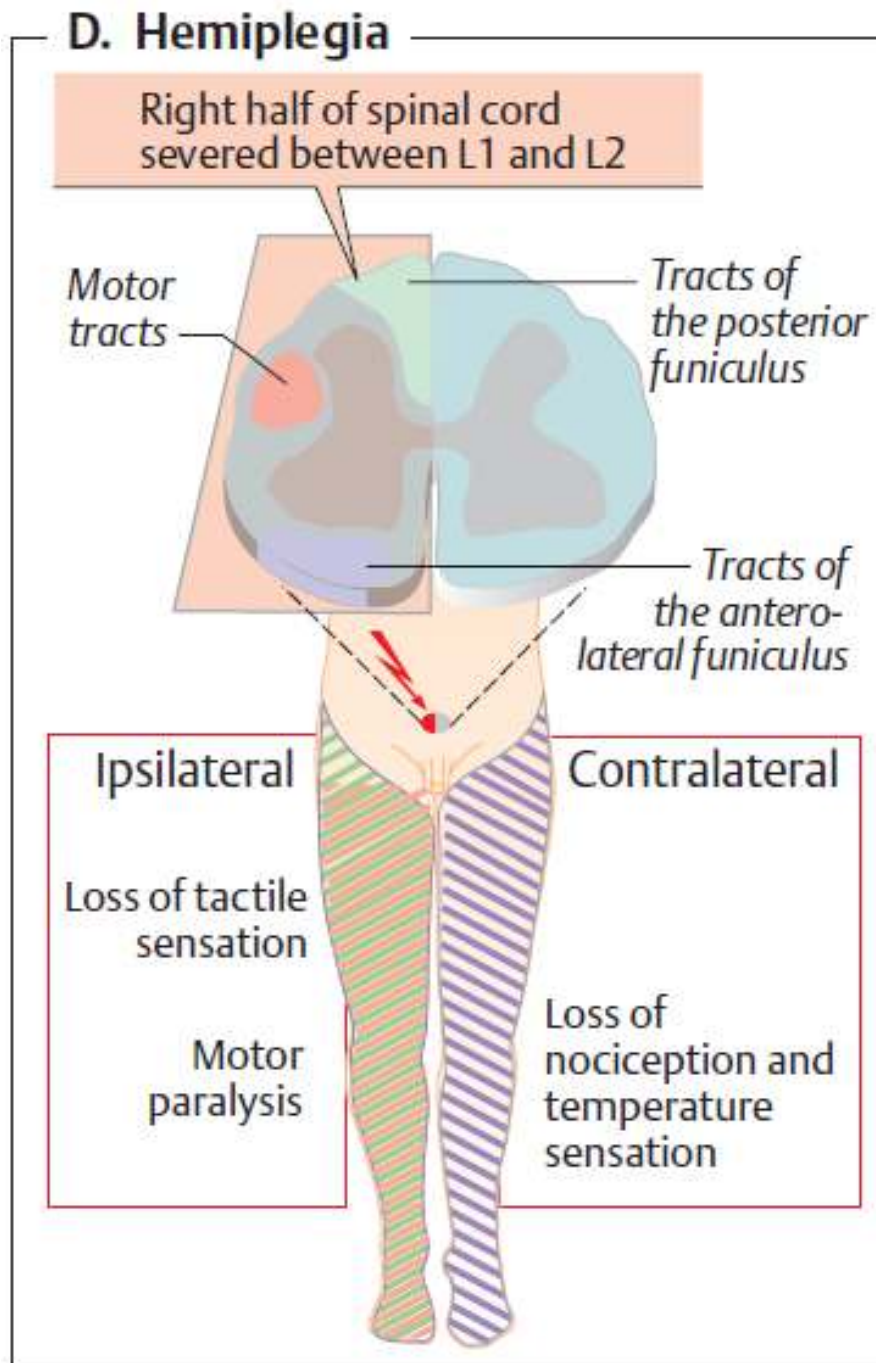
On same side as injury--
loss of motor, touch,
pressure, vibration
BUT, pain/temp intact

On opposite side of
injury--loss of
pain/temp **BUT**,
motor, touch, sensory
vibration intact

Cause: _____

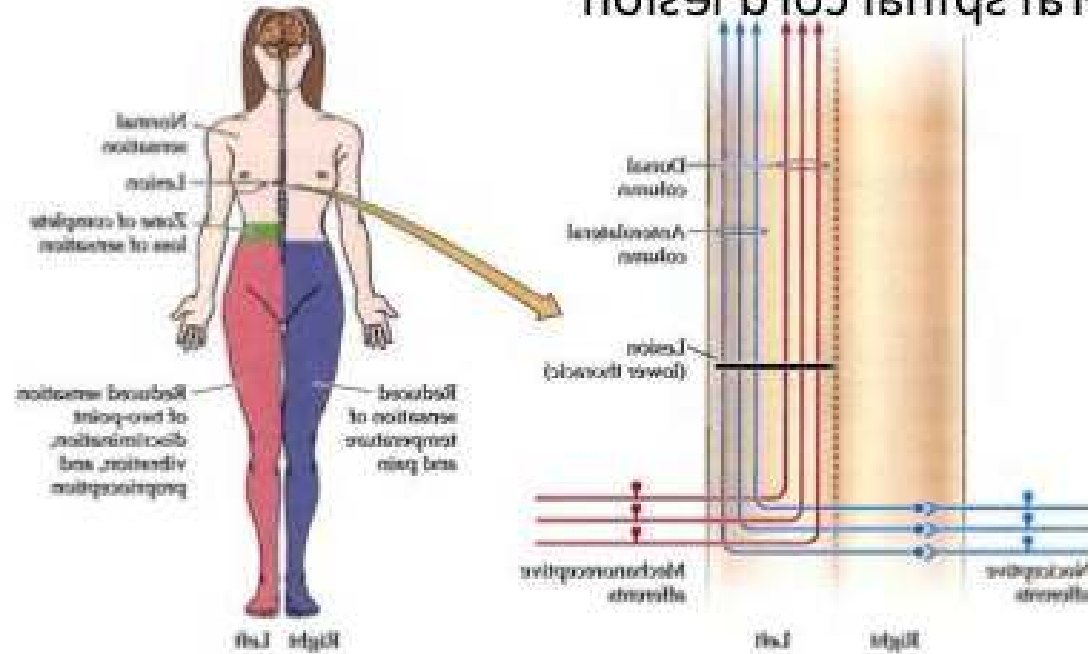
_____

Patogeneze Brown- Sequard-ova syndromu

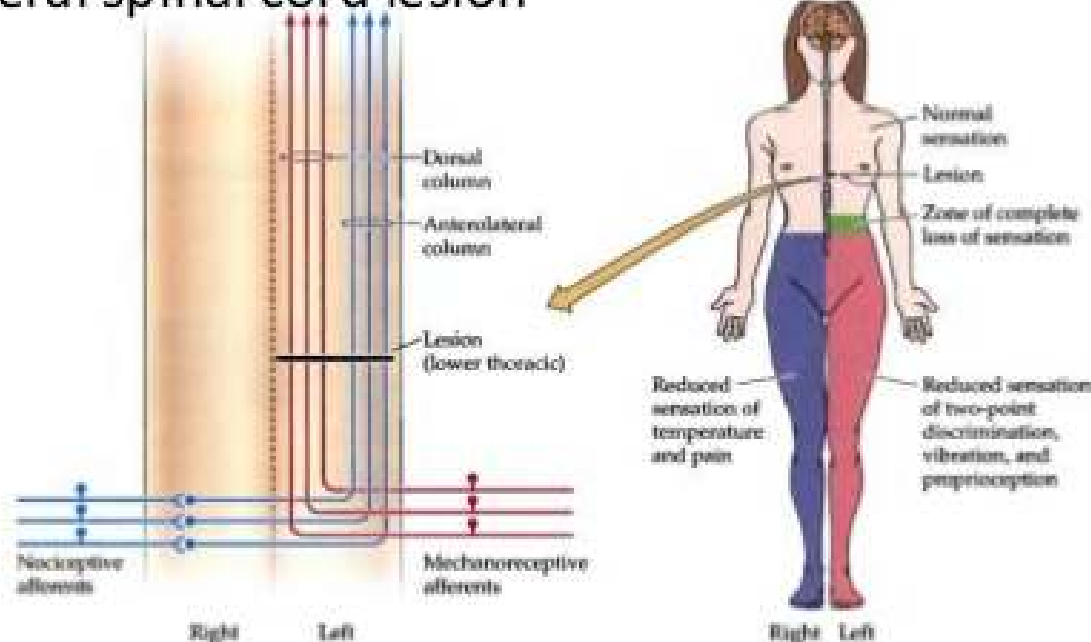
Anterolateral vs. Dorsal Column Medial Lemniscal

- Medial lemniscus enter spinal cord, ipsilateral dorsal column → medulla → synapse on dorsal column nuclei → cross midline → ascend to contralateral thalamus
- Anterolateral system information crosses in spinal cord
- Unilateral spinal cord lesion

Anterolateral vs. Dorsal Column Medial Lemniscal

- Medial lemniscus enter spinal cord, ipsilateral dorsal column → medulla → synapse on dorsal column nuclei → cross midline → ascend to contralateral thalamus
- Anterolateral system information crosses in spinal cord
- Unilateral spinal cord lesion

Centrální neúplná míšní
porucha –
typická převaha motorických poruch

Incomplete SCI ANTERIOR

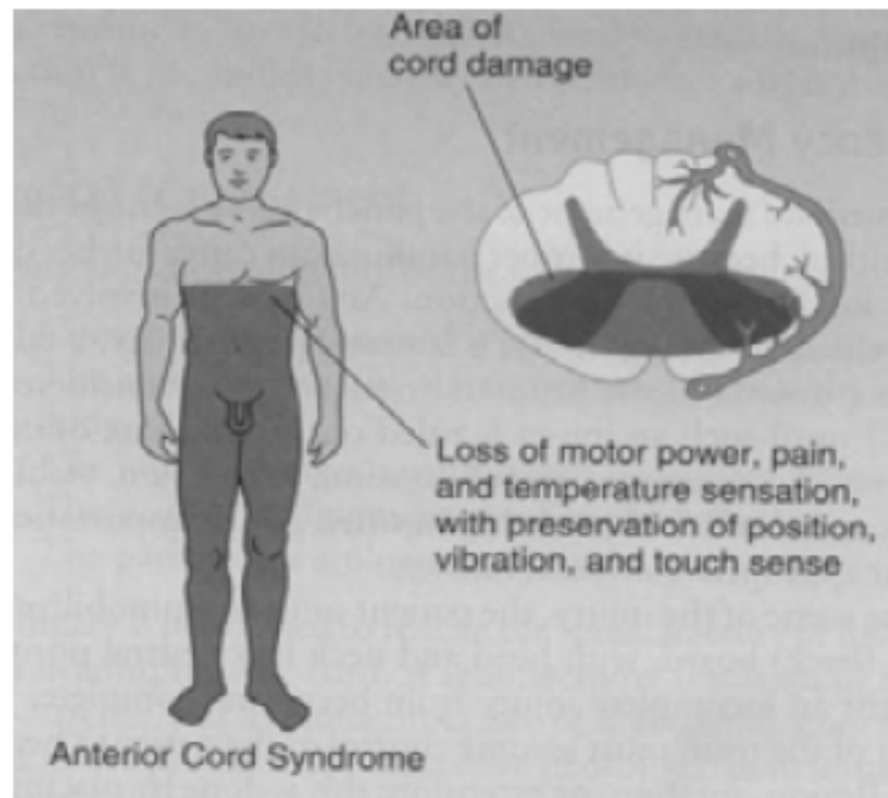
loss of motor,
pain/temp

mixed sensory loss

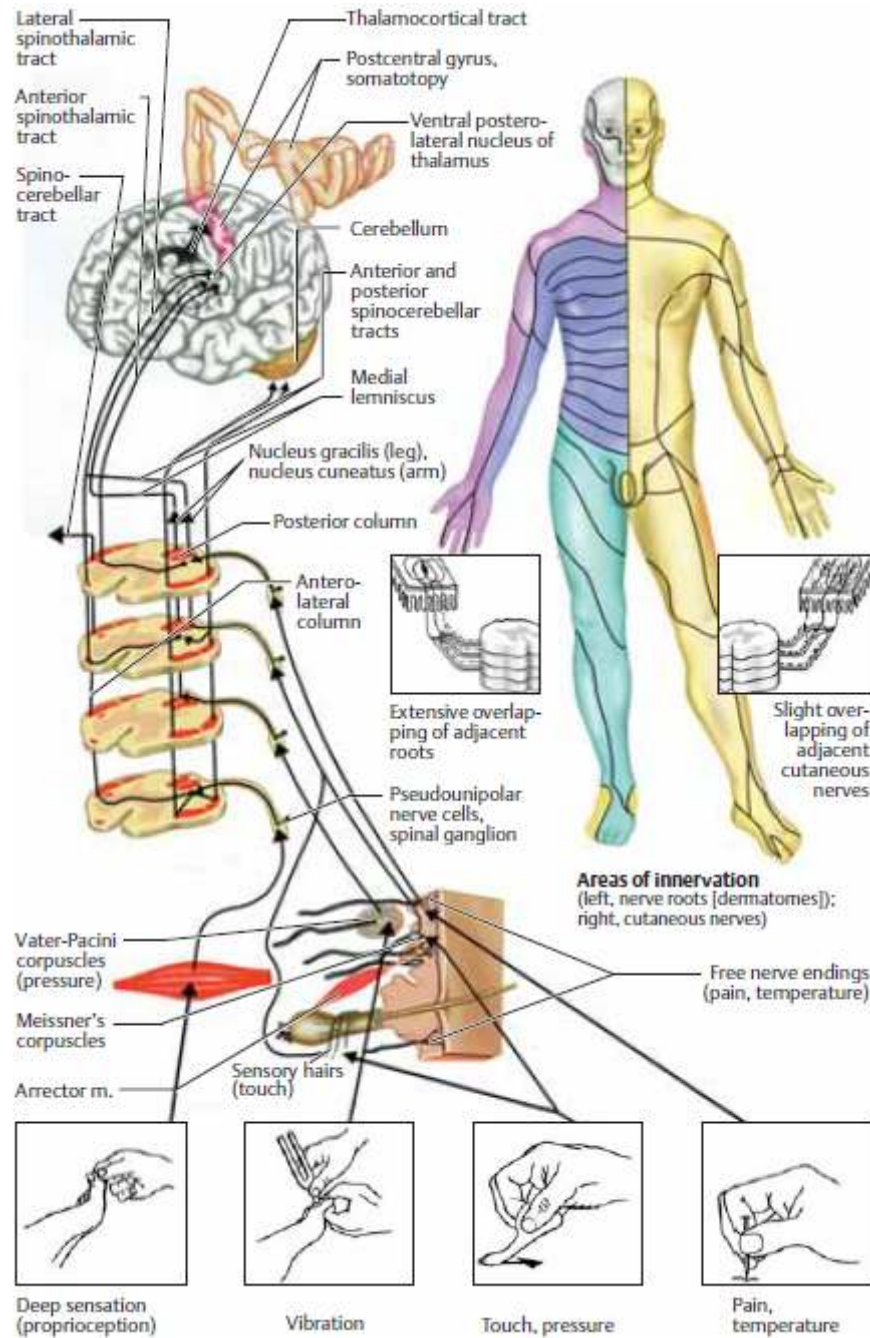
touch, proprioception,
vibration remains
intact

Cause: _____

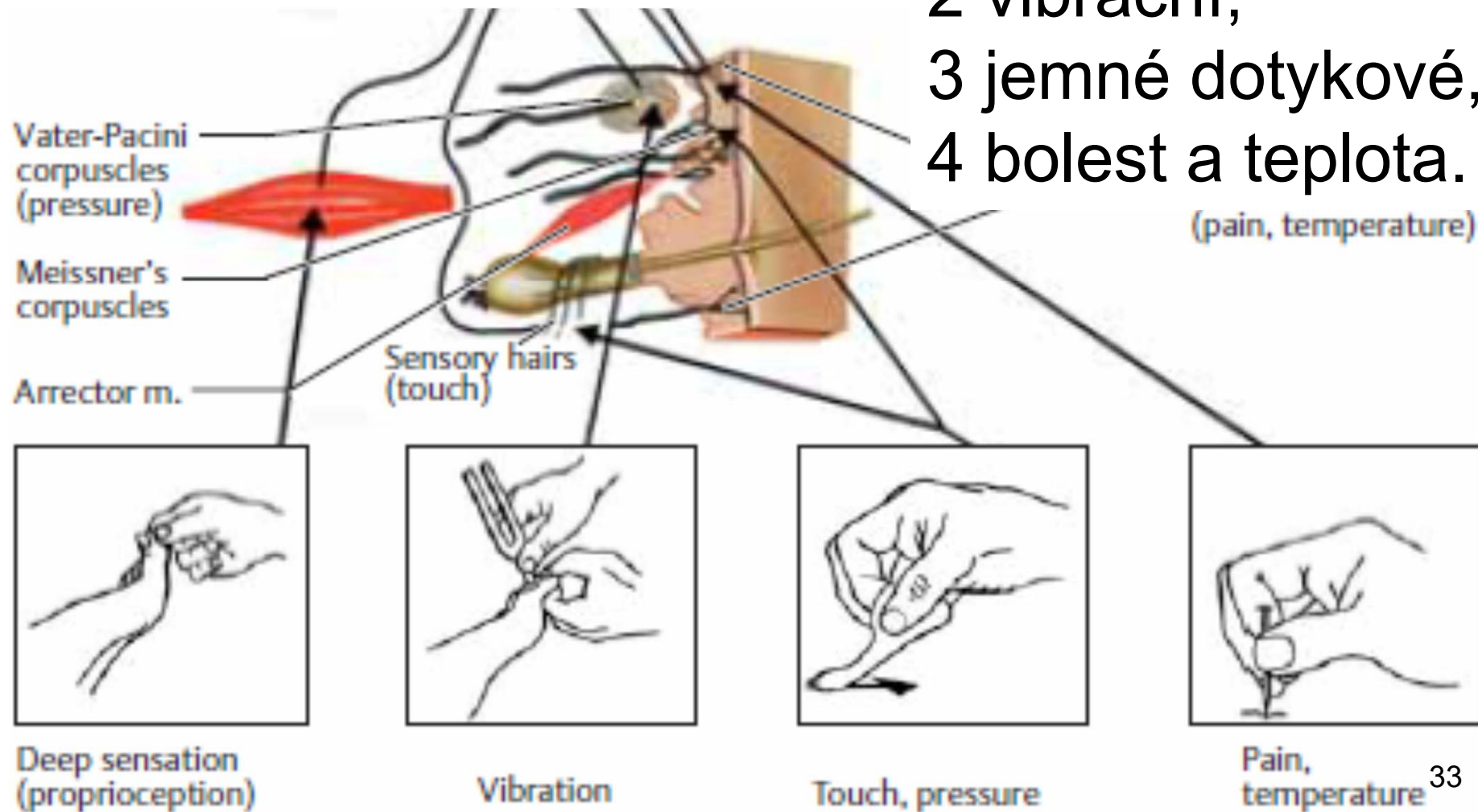
_____

4 modality
hmatové:
1 hluboké,
2 vibrační,
3 jemné dotykové,
4 bolest a teplota.

4 modality
hmatové:
1 hluboké,
2 vibrační,
3 jemné dotykové,
4 bolest a teplota.

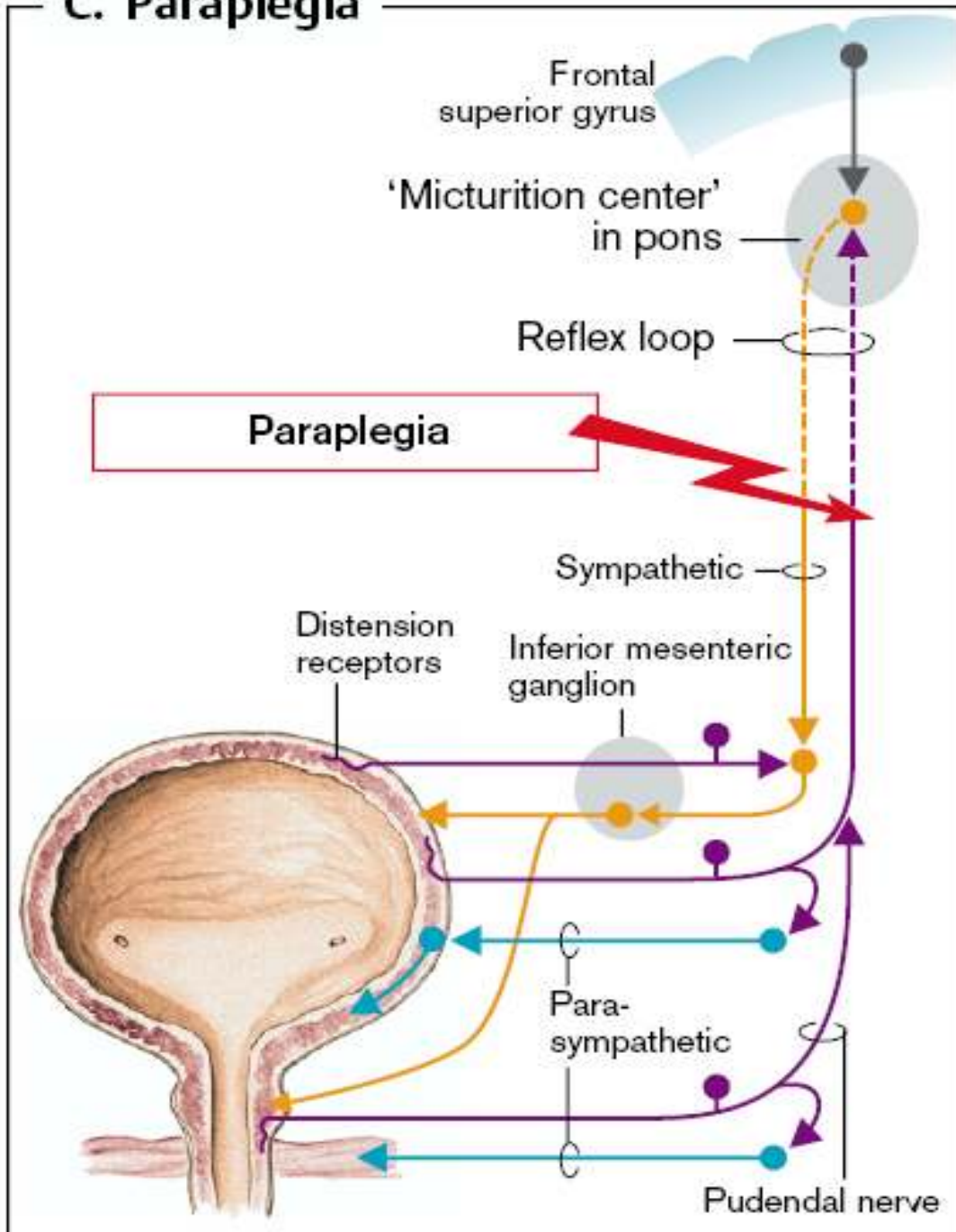

Incomplete SCI

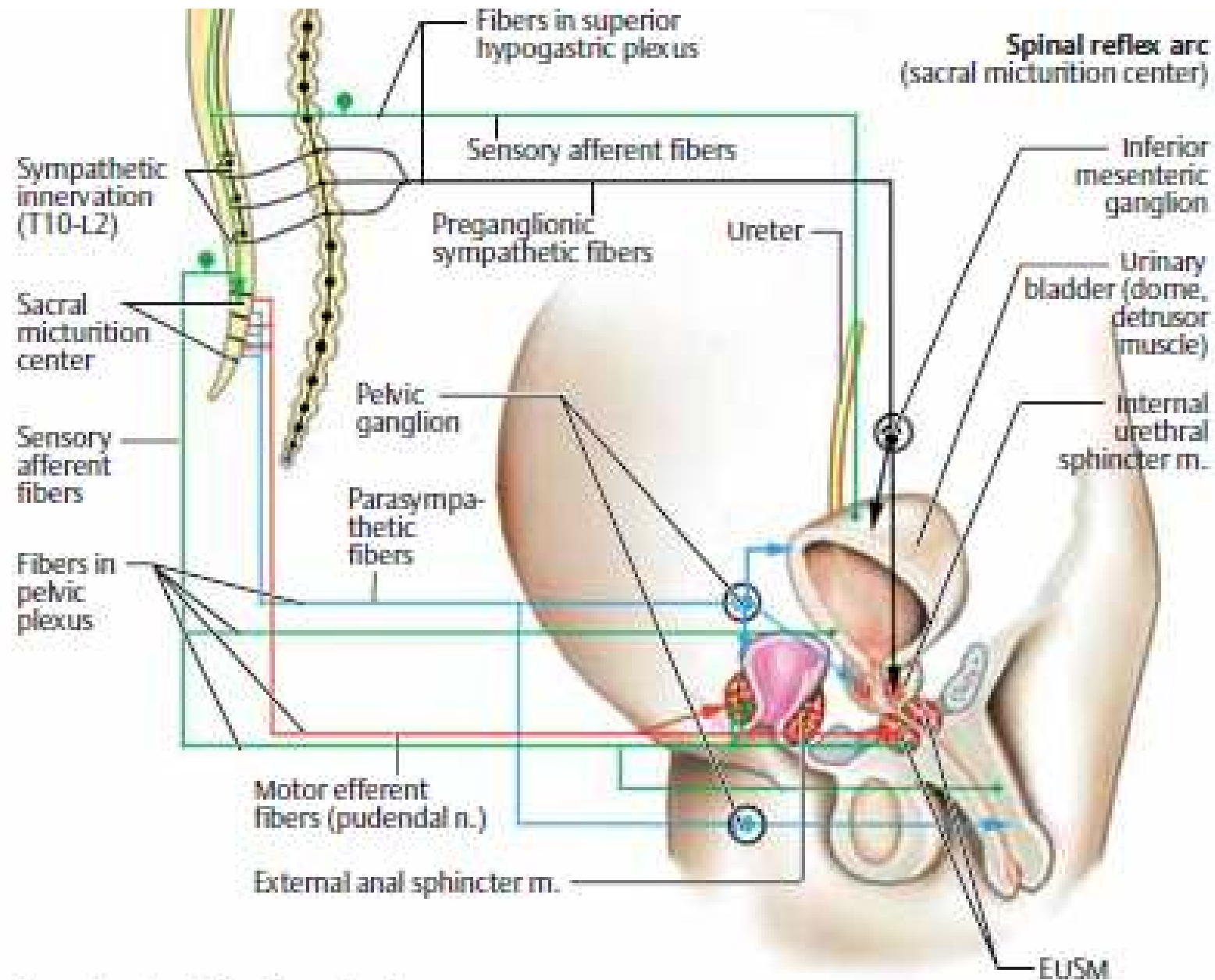
conus medullaris/cauda equina

- ◆ Compression of lumbar-sacral area
  - ◆ Conus T11-L1
  - ◆ Cauda L2-sacral
- ◆ Better prognosis because injury in “horse tail” area
- ◆ Loss of motor is variable
- ◆ Sensory unimpaired
- ◆ Flaccid bowel and bladder
- ◆ Impaired sexual function

C. Paraplegia

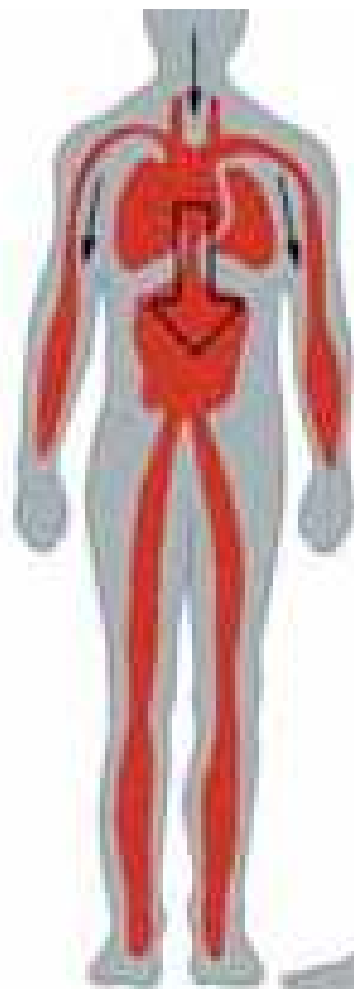

Automatické
vyprazdňování
močového
měchýře
u paraplegie

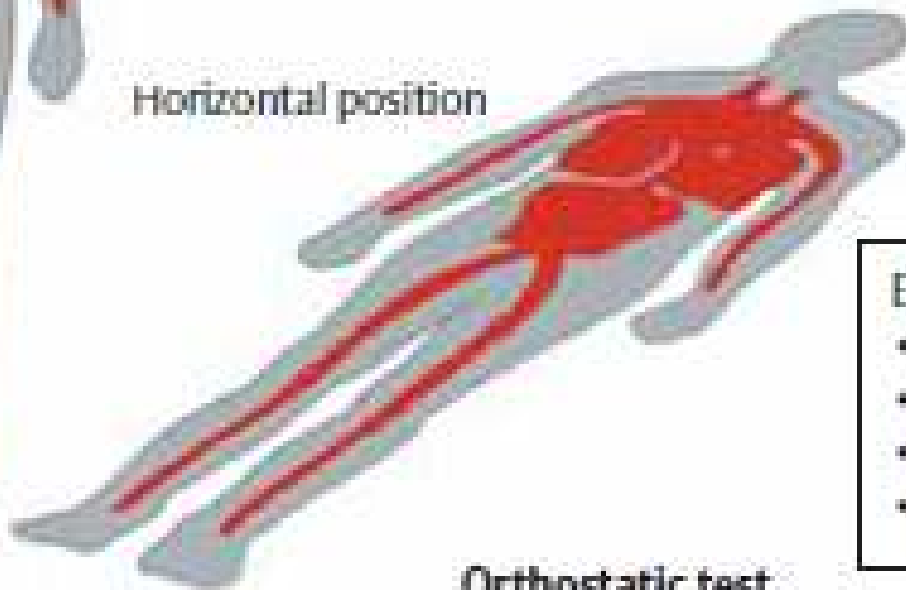
Neural control of urinary bladder
(EUSM = external urethral sphincter m.)

Neural control of circulatory system

Upright position

Horizontal position

Orthostatic test

Effects of standing upright:

- Sympathetic activity $\uparrow$
- Vagal tone $\downarrow$
- Renin-angiotensin system $\uparrow$
- Blood flow to skin/fat/muscles $\downarrow$

Připomenutí

Glasgow coma scale (GCS)

- rozdíly dospělých a dětí
- nejnižší: 3
- nejvyšší: 15 (plně při vědomí)

Sign	Pediatric GCS	Score
Eye opening	Spontaneous	4
	To sound	3
	To pain	2
	None	1
	Smile, orientation to sound, interacts, follows objects	5
Verbal response	Cries, irritable	4
	Cries to pain	3
	Moans to pain	2
	None	1
Motor response	Spontaneous movements (obeys command)	6
	Withdraws to touch (localizes pain)	5
	Withdraws to pain	4
	Abnormal flexion to pain (decorticate)	3
	Abnormal extension to pain (decerebrate)	2
	None	1

Glasgow Coma Scale

Eye opening (E)

Spontaneous = 4
Response to speech = 3
To pain = 2
Nil (no response) = 1

Motor response (M)

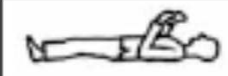
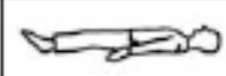
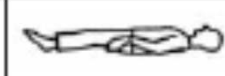
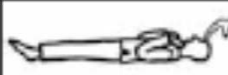
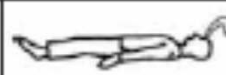
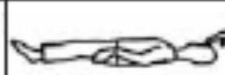
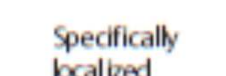
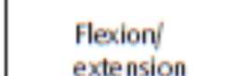
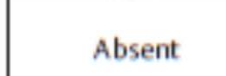
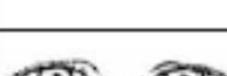
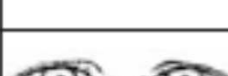
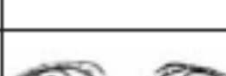
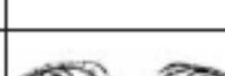
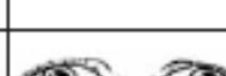
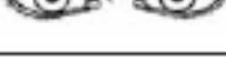
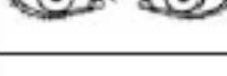
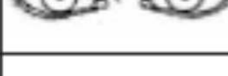
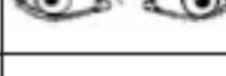
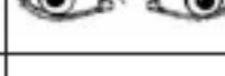
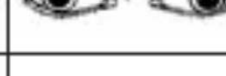
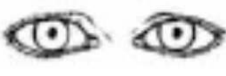
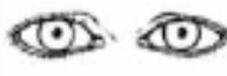
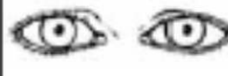
Obeys = 6
Localizes = 5
Withdraws = 4
Abnormal flexor response = 3
Extensor response = 2
Nil (no response) = 1

Verbal response (V)

What year is this? 1983
Yesterday Mother
Scream, groan, moan
Inappropriate words = 3
Incomprehensible sounds = 2
No response
Oriented = 5
Confused conversation = 4
Nil = 1

Coma score (E + M + V) = 3 to 15

Glasgow coma scale, doplňky

Spontaneous movements						
Motor response (defensive response) to sensory stimulus	 Specifically localized	 Directed	 Decortication	 Decerebration	 Flexion/extension	 Absent
Pupillary diameter						
Pupillary light reflex (direct and indirect)	 Immediate	 Delayed	 Sluggish	 Sluggish or absent	 Absent	 Absent
Vestibulo-ocular reflex (doll's-eyes reflex)						
Vestibulo-ocular reflex (cold water in either ear; test in left ear shown)						
	Normal	Diminishing responses and reflexes Stages of coma →				

Lokomoce pomocí svalů

- Motors - hybné prvky
  - Flexory a - Extensory
- Brakes - brzdy
- Springs - pružiny
- Struts - výztuže, péra

Lokomoce, svaly člověka

Příklady

- Hybné prvky, motory - Flexory biceps fem. a – Extensory: quadriceps fem.
- Brakes – brzdy: biceps surae
- Springs – pružiny: ditto, Achillova šlacha
- Struts - výztuže, péra: posturální svalstvo

Zvláštní skupiny

- Dýchací svaly (běží pořád)
- Žvýkácí svaly (nejsilnější na průřez)
- Fonační (vokalizační) svaly (zdroj hlasu)
- Svěrače (horní jícnový a další)
- „Břišní lis“
- Extensory – svalový korzet
- Mimické svaly (m.lev.lab.sup.et ang.or.)
- Svaly okohybné (+ zdvihač víčka), a další...

Poruchy vaziva/ Poruchy pohybového aparátu

Pohybový aparát

Struktura - Funkce - Fysiologie

Kosti, klouby a svaly

- Pohybový aparát, (endo)-skelet
- Složky: svaly, šlachy, vazy, bursy, kloubní pouzdra, klouby, kosti
- Počet kloubů = počet stupňů; volnosti
- Extense, flexe – rozsah, stabilizace, rámec pohybu

Poruchy pohybového aparátu

- **Kosti** – vývoj, růst a homeostáza složek:
  - **Minerály** – kalcium, fosfát
  - **Proteiny** – kolagen
  - **Vitamin C, D** – kurděje, křivice
  - **Skupina fibroblastů** – (osteocyty), (osteoblasty), (osteoklasty)

Zlomeniny

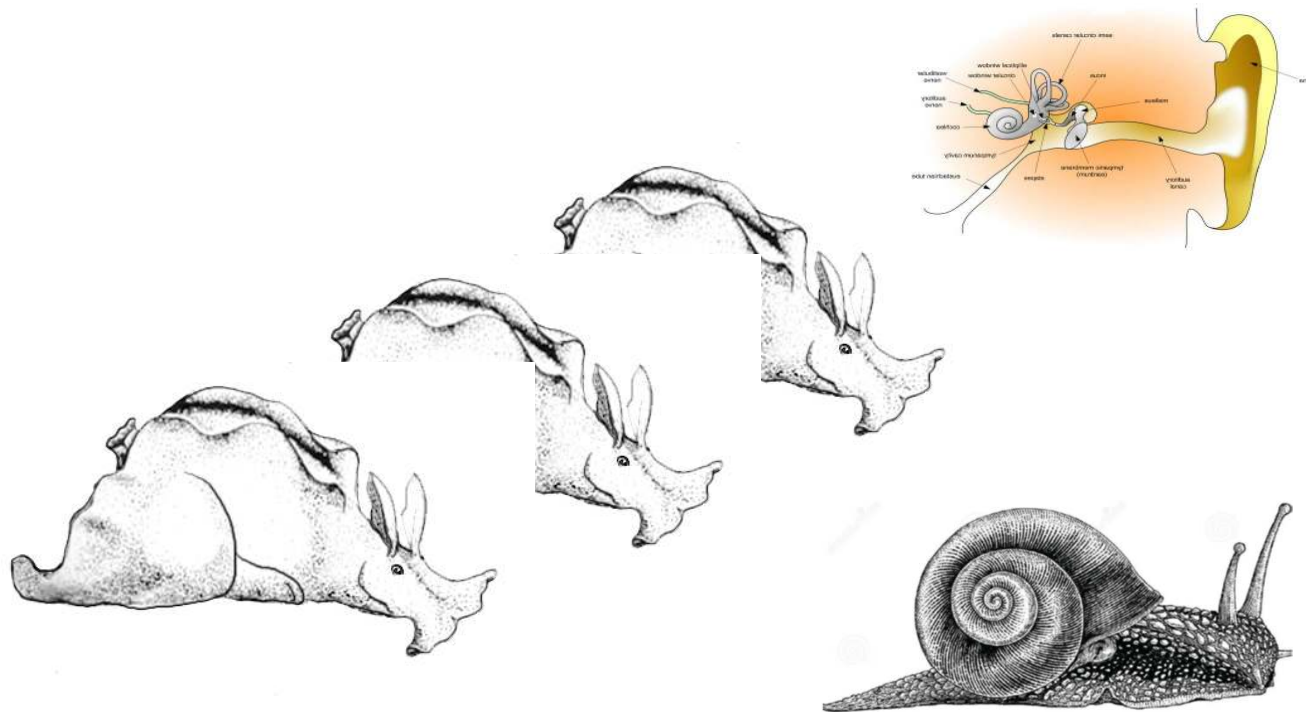
- **"Prostá" zlomenina**
- **Patologická zlomenina: u kostní cysty, osteomyelitis, osteoporosis, osteomalacie, osteogenesis imperfecta, křivice, renální osteodystrophie, nádory, et cetera**
- **Zavřená – čistá, aseptická**
- **Otevřená – nebezpečí infekce**
- **Kompresní – tříštivá**
- **Impresivní – například na lebce**
- **Vpáčená – ditto**
- **Spirální – a další, podle působení síly**
- **Proutkovitá – s periostem in situ**

Hojení zlomeniny

- **Primární (příme) hojení: repozice, imobilizace, tvorba svalu**
- **Sekundární (nepřímé) hojení: ditto, proces aseptického zánětu, prodloužené hojení**
- **Další: pakloub (= pseudo-arthritis)**
- **Další komplikace: poruchy fixace, metabolické poruchy (Ca^{2+}), infekce (osteomyelitis), kolagenové poruchy (= osteogenesis imperfecta)**

(při zvýšených sérových hladinách kalcia)
lokalizovaná v epiteloidních tkáních,
kde je **carbo-anhydráza**:

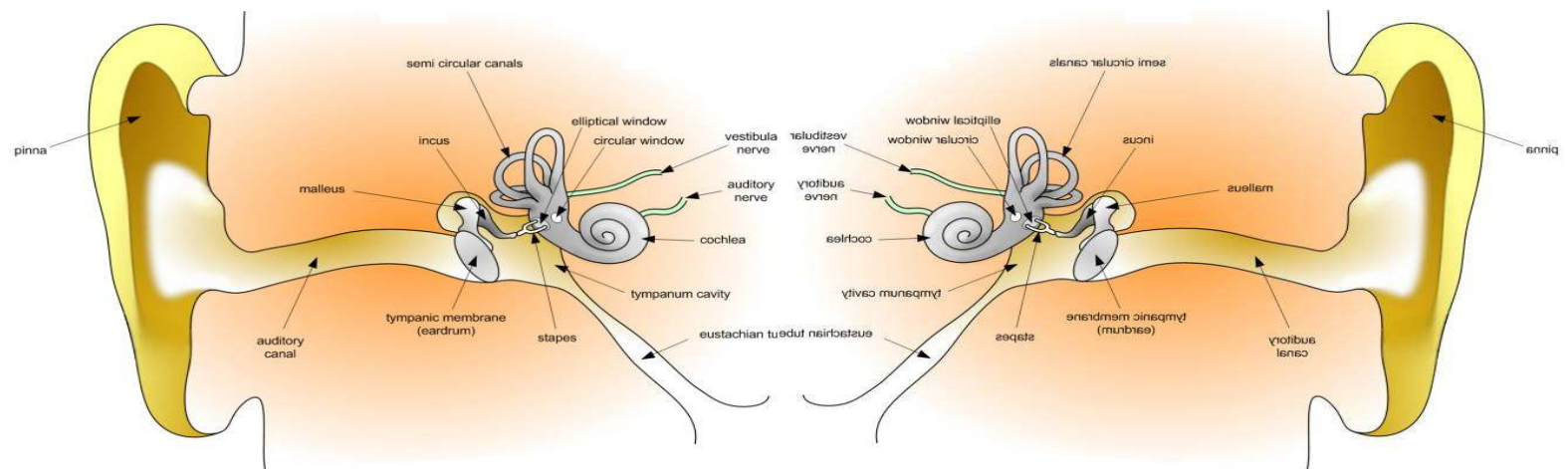
(při zvýšených sérových hladinách kalcia)
lokalizovaná v epiteloidních tkáních,
kde je **carbo-anhydráza**:

Plíce
Pankreas
Ledviny
Žaludek;
Kde je
H₂CO₃ a kde se
acido-bazická
rovnováha
pohybuje.

Osová symetrie/ porušení symetrie

Situs viscerum inversus a jeho patogeneze

U kostních nemocí, jsou charakteristické fenomenologie

- **Vrozené deformity** – vývojové poruchy, příklad: thalidomid
- **Osteomyelitis** – kostní infekce, modifikované znaky zánětu, zčervenání, porušené tepelné pocity, horečka, tachykardie, nausea, úbytek váhy
- **Křivice** – (avitaminóza D v dětství) kostní deformity, kolena do –X, do -O, gibbus, poruchy tvaru lebky, poruchy dentice, uzlovitá rozšíření na koncích žeber a kloubů
- **Osteomalacie** – svalová slabost, ztráta váhy, kostní deformity, zlomeniny
- **Osteoporosis** – snížení výšky z kompresních zlomenin obratlů, křehkost kostí a sklon k zlomeninám

- **Pagetova choroba (osteitis deformans)** – zvětšení lebky, zvětšené otvory meziobratlových výstupů páteřních kanálů, deformity nohou
- **Kostní tumory** – osteosarkom/, Ewingův sarkom, nebolestivý kostní výstupek, (patologické), nebolestivé zlomeniny bez traumatické příčiny, a/ nebo atypické bolesti, například příznakem mnohočetného myelomu může být bolest zad...

Vybrané poruchy kloubů a vaziva:

- **Arthritida, artróza** – v patogeneze je zánětlivá složka, námaha kloubů při vyšší hmotnosti, omezení rozsahu pohybů, ostruhy, může poskytovat jednotlivé klouby i většinu
- **Dna, hyperurikémie** – bolestivost při záchvatu
- **Infekční arthritidy** – bolestivé
- **Bursitis** – bolestivost zejména při pohybu
- **Další syndromy** – podle mechanicky odlišených a zatížených jednotek – syndrom karpálního tunelu, tenisový loket, atd.
- Při těžkých artrotických změnách zůstává hybný **čelistní kloub**

Vrozené poruchy kolagenu/ typické fenomenologie většinou celoživotní defekty

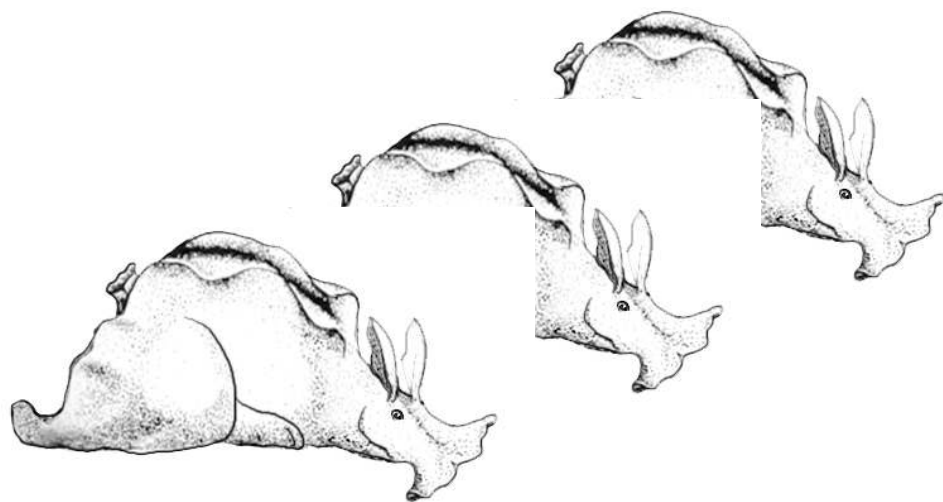
- **Osteogenesis imperfecta** - defektní kolagen typu 1, geneticky heterogenní
- **Alportův syndrom** – defektní kolagen typu 4, poruchy sluchu, zraku a ledvin problems due to defective basilar membranes in specialized epithelia (též geneticky heterogenní, jak autosomální, tak gonosomální)
- **Marfanův syndrom** – autosomálně dominantní, defekt fibrilinu, to je složka extracelulární matrix, defekty skeletu a kardiovaskulárního systému.
- **Ehlers-Danlosův syndrom** – porucha kolagenu⁵³

Další poruchy vaziva

- **Systemový lupus erythematosus** - auto-imunní HLA asociovaný, genetika ?, hormony ?, selhání ledvin, dožití (v r. 1950 < 5 let), nyní s terapií průměrné
- **Rheumatoidní arthritis** – progresivní polyartritida (dožití o 5 – 10 let méně), invalidizující onemocnění pohybového aparátu
- **Scleroderma** – auto-imunní?, vyšší proliferace vaziva, přehnaná zánětová reakce...plicní hypertenze, plicní fibróza, selhání ledvin < 5

(O léčbě těchto onemocnění lze říci obecně: symptomatická, steroidní, protizánětlivá, imunosupresivní léčba)

... konec “poslední” přednášky, ...
...dotazy/ teď je to na vás...

**Děkujeme
Za pozornost
Vše dobré...**

Bez copyright-u/ Upozornění/ Varování

Přednáška NS5, etc

Petr Maršálek, a další

1. lékařská fakulta UK Praha,
Ústav patologické fyziologie

upozornění: tato prezentace
(verze PPT, PDF, či jiná)
není oficiální studijní material

Nevlastníme žádné z použitých obrázků. Zdroj obrázků - internet 56